

PROC (25) *vb impf*

porz-, por-; prół, proł-; -o-, [-ó-].

praes 1 sg porzę (4), porę (1) *Mącz* (3:1). ◇ 3 sg porze (12). ◇ 1 pl porzem (1). ◇ 3 pl porzą (3).
◇ *praet* 3 sg [m prół.] f proła (1). ◇ *imp* 3 sg niech porze (1). ◇ *con* 3 sg m by prół (1). ◇ *impers con*
by pr(o)to [Cn: próto] (1). ◇ [part *praes act* porąc.]

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Rozdzielać coś zszytego, rozcinając szwy lub wyciągając z nich nici; dissuere Calep, Cn; resuere Cn [w tym: co (4)] (5) : Dissuo – Porzę. Calep 334a.*

Przysłowie [w znac. ‘mówić (a. śpiewać) swoje nie słuchając innych’]: Na náfłym dobrym nieáfporze luź więc tám fwą káfdy porze. Ieden wrzeáfczy drugi ípiewa RejRozpr A2v; RejWiz 6v; Káfdy fwą porze/ káfdy fwoie ma ná pieczy. KochZg A2; PudłFr [3]; [iefli oni ináf/ á wáfzy Miniftrowie ináf porzą/ w fwą káfdy HerbOdpow B7v, G7; ArtTanat A8v]. [Ogólem 4 r.]

2. *Orac ziemię; solicitare, sulcare Mącz; scindere Vulg; arare, infindere, lirare, perstringere, radere, rostrare, sarrire, scalpere, scarificare Cn [w tym: co (13), czym (8)] (16) : Idzye [młodzieniec] dáley przez pole áli człówek orze/ Ná twárdey iákieyś zyemi ledwe trawę porze. RejWiz 125v; Solicito, Zruřzam rolą/ ode dnáf/ porzę/ wzoriwam. Mącz 399c, 428b; RejZwierc 109v; Sámem żelázem oracz rolą porze/ ále żeby mu lemiefł fzedł dobrze/ síłá mu przypraw do tego potrzebá GórñRozm N; Káfdy rok fzláchćić ácz nowiny porze/ Y nágnoiwfzy ítare polá orze KlonFlis C4; [WujBib Deut 21/3].*

Szereg: »odwracać albo proć« (1): Vernactum, Rola którą ná wiofnę odwrácyáf albo porzą. Mącz 484b.

Przen (8) :

Zwroty: »obłoki proć« = być bardzo wysokim (1): KlonFlis G2 cf Szereg.

»ziemię szyją proć« = leżeć na ziemi spity (1): Bo więc drugi ná nieáfporze Dawno ziemię ífyáf porze Włoką go záleb do chroftu RejRozpr Bv.

Szereg: »orać, proć« (1): Lecź naprzod wyřrzyřz nád goráfmi ípice/ Z wyřokich wieź złote mákowice Co fwymy wierzchy modre niebo orzáf/ Obłoki porzáf. KlonFlis G2.

a) Płynąć, zostawiając na wodzie bruzdę (6) :

α) O statkach (4) : *KochPam 83; Ale ktorzy ná łáfdzie mieřzkáfíf nie znáfíf Morzáf [...]/ Szcześliwi íáf: Neptunáf wiołáfmi nie porzáf/ Ziemię depcáf nogáfmi/ á wołmi íáf orzáf. KlonFlis B2; Gdzie okrętem fwym Hifřpan/ Włoch Ocean porze/ [...] Moźni Ráfźwiłowie/ íławáf wáfzáf wźífeta SapEpit A3; [Záf nim Krolewfłkáf záfraz żagle róściáfgnione Nawę ípieřźnie pędźiefy/ porąc wody íłone. ZbyłDroga C4; ZbyłWieř 12].*

~ W opisie gwiazdozbioru noszáfcego nazwę okrętu (1): (nagł) Argo. (–) ZA ogonem wielkiégo cháfrtáf pořtepuie Okręť/ który nie táfkim ípofobem żegluie/ Zeby przodkiem prół wáfy: Lecź ztobáf wípák płynie KochPhaen 14. ~

β) O rybie (1) :

W porównaniu (1): A íáko rybáf wodę głowáf porze/ Táf ířkutáf rzekę ířtabáf rznie y orze. KlonFlis E4.

γ) *O rzece wpadającej w inną rzekę (1)* : Iáko gdy Iordan wpada w martwe morze/ Ołobny łobie nurt po wierzchu porze *KlonFlis* F4.

** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : Proscindo, Rozdzieram/ yáko ma być porze. *Mącz* 372a.

3. *Psuć, niszczyć; infirmare Mącz* [w tym: co (3)] (4) : Quae erant confirmata iterum infirmat, To co fie już było połtánowiło zás káży/ Porze. *Mącz* 128c, 128c.

Przen (1) : Ale fortuná zówždy iego [Włodzisława] rády proła *KochFrag* 44; [Ten sie sam wyda, co wiernie miłuje; Bo jedno tego trudno pokryć może, Co mu więc serce niepomału porze. *Otwin(?)Erot* 9].

a. *Rozdzierając tkaninę (1)* :

[*proć czym*: Tam nijaki Jan Włodek, [...] gdy mu z nóg nożem ubranie londskie proł [Tatarzyn] i z ranami częstymi obrzynał [...] ani się ruszył *StryjPoczqt* 416.]

W połączeniu szeregowym (1): Czártci [...] tę moię żonę opánował/ Co iedno łtrzyże/ porze/ pfiue máterią *Drogą ZbylPrzyg* A3v.

[*Przysłowie*: Świnia wor porze/ á przedsię kwiczy. *ŚmigłAbsurda* 24.]

[*Szereg*: »proć i obrzynać«: *StryjPoczqt* 416 cf *proć czym*.]

Synonimy: 1. *drapać, drzeć, rozrywać*; 2. *orać*; 3. *niszczyć, psować*.

Formacje współrdzenne: *odproć, poproć, proć się, rozproć, rozproć się, sproć, sproć się, wyproć, wyproć się; odparać, przeparać, rozparać, wyparać; rozporzyć*.

Cf [**PORZENIE**], **PROCIE**, **PROTY**

ALKa